

ГЕОГРАФСКЕ ПРЕДСТАВЕ О БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ НА КАРТИ ИСТОКА СВЕТОГ ЈЕРОНИМА

Мирко Грчић^{1*}

¹Универзитет у Београду, Географски факултет, Београд, Србија

Сажетак: У овом раду аутор је анализирао Карту Истока чији је аутор Свети Јероним (Eusebii Hieronymi), један од црквених отаца и најобразованијих људи свога доба (IV–V век). У фокусу пажње је Балканско полуострво, Црноморски регион, Мала Азија и Блиски исток. Карта је шематски нацртана, препознају се контуре обала, острва и полуострва, речних токова. Нема картографску мрежу, исток је на горњој страни карте, што је особина средњовековних монашких карата. Карта обилује митолошким библијским представама. Из мноштва топонима на карти се види да је Свети Јероним имао доста добре географске представе, али му је приоритет био библијски контекст карте, а не географска прецизност. Био је пореклом са Балканског полуострва, из римске провинције Далмације, али су га као теолога и оца цркве више занимала места за античке и библијске митове, места везана за путовања Светог Павла и историјска места ширења раног хришћанства. Овај рад кроз тумачења топонима открива садржину и контекст карте, и на тај начин даје упутство за читање и разумевање карте. Анализирани су топоними који се односе на рељеф, острва, мора, реке, области и градове. Тумачење топонима представља научни допринос историјској картографији и историјској географији Балканског полуострва и Блиског истока античког доба.

Кључне речи: Свети Јероним, историјска картографија, географија, Балканско полуострво, топономастика, монашке карте.

Original scientific paper

GEOGRAPHICAL PERCEPTION OF THE BALKAN PENINSULA ON THE MAP OF EAST BY ST. JEROME

Mirko Grčić^{1*}

¹University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade, Serbia

Abstract: The paper analyzes the Map of East designed by St. Jerome (Eusebii Hieronymi), a Christian priest and confessor and one of the most knowledgeable people of his time (IV-V A.D.). The map focuses on the Balkan Peninsula, the Black Sea region, Asia Minor and Middle East. The schematic outline of the map reveals the contours of shores, islands, peninsulas and river flows. As typical of maps designed by medieval monks, the east is located on the upper side of the map and there is abundance of mythological biblical presentations. A great body of toponyms on the map suggests that St. Jerome had great geographical perception but his priority was the biblical context of the map not geographical accuracy. He originated from the Balkan Peninsula, the Roman province of Dalmatia, but having been a priest and the church leader he was more interested in locations of ancient and biblical myths, places visited by St. Paul and historical sites from where the early Christianity had spread. By interpreting toponyms, the paper analyzes the content and context of the map, and provides instructions for further reading and understanding. The analyzed toponyms refer to relief, islands, seas, rivers, regions and cities. The interpretation of toponyms represents a scientific contribution to historical cartography and historical geography of the ancient Balkan Peninsula and Middle East.

Key words: St. Jerome, historical cartography, geography, the Balkan Peninsula, toponomastics, monk maps.

* Аутор за кореспонденцију: Мирко Грчић, Универзитет у Београду, Географски факултет, Студентски трг 3/III, 11000 Београд, Србија, E-mail: mirko@gef.bg.ac.rs

Corresponding author: Mirko Grčić, University of Belgrade, Faculty of Geography, Studentski trg 3/III, 11000 Belgrade, Serbia, E-mail: mirko@gef.bg.ac.rs

УВОД

Свети Јероним Стридонски (Eusebii Hieronymi, 341–420), био је један од отаца цркве и један од најобразованијих људи свога доба. Проучавао је хришћанске списе у Риму, путовао у Свету земљу, писао теолошке расправе и превео Библију са хебрејског и грчког на латински језик. У својој биографији записао је да је рођен у Стридону, граду у пограничном подручју римске провинције Далмације према Панонији (лат. „confinium“). Где се тачно налазио његов родни град до данас није са сигурношћу утврђено. Птоlemeј у својој „Географији“ средином II века помиње Сидрону, за коју се претпоставља да је исто што и Стридон (Grčić, 2018). Неки ранији аутори су убицирали тај град код данашње Стрмице (Bulić, 1920; Jelić, 1898a, 1898b). Има претпоставки да је *Salvia* данашње Грахово, а да је *Sidrona* данашња Стрмица и да је то заправо *Stridon* (или *Stridona*), родно место Светог Јеронима (Bulić, 1920). На Граховској планини између Стрмице и Грахова, нађен је натпис из 283–284. године, о означавању границе између *Salvia[t]ae* и *S[tr]ido[n]e[n]ses* (Corpus Inscriptionum Latinarum III., 9860). Натпис је објављен у Билтену Далмације (Bull. Dalm., V., 136). Jelić (1898a, 1898b) сматра да је *Sidrona*, или боље речено *Xidrona*, како бележи исправљени Урбински текст (Urbanis 82), исто што и *Stridona*, за коју се зна само да је била на некадашњој граници између Далмације и Паноније, или како је сам Јероним записао „*Oppido Stridonis quod Dalmatiae quondam Pannoniaeque confinium fuit*“ (Viri illustres 135). На основу координата које је навео Птоlemeј за *Xidronu* (43°30', 44°10'), Јелић закључује да се то место налазило западно од Грабског Растела код Стрмице. „Св. Јероним је себе сматрао генетичким Далматинцем, те је *Stridona* лежала на далматинској граници, спрам *Salviae* која је припадала Панонцима, односно племену Дициона (*Ditiones*). Наведене речи св. Јеронима односе се дакле на некадашњу етнографску границу међу Далматима и Панонима“ (Jelić, 1898a, 1898b).

INTRODUCTION

St. Jerome of Stridon (Eusebii Hieronymi, 341–420) was one of the founding fathers of the Christian church and among the best educated people of his time. He studied Christian documents in Rome, traveled to the Holy Land, wrote theological debates and translated the Bible from Hebrew and Greek into Latin. He wrote, in his biography, that the place of his birth was Stridon, a town in the Roman province of Dalmatia bordering with Pannonia (lat „confinium“). The exact location of his hometown remains uncertain up to now. It was Ptolomeus who mentioned Sidrona in his „Geography“ in mid 2nd century which is assumed to be the same as Stridon (Grčić, 2018). Some earlier authors located the town near modern day Strmica (Bulić, 1920; Jelić, 1898a, 1898b). There are hypotheses that *Salvia* is the modern day Grahovo and that *Sidrona* is the modern day Strmica, which actually represents *Stridon* (or *Stridona*), the birthplace of St. Jerome (Bulić, 1920). An inscription about the borderline between *Salvia[t]ae* and *S[tr]ido[n]e[n]ses* from 283–284 was discovered on the Grahovo mountains between Strmica and Grahovo (Corpus Inscriptionum Latinarum III., 9860). The inscription was published in Dalmatian Bulletin (Bull. Dalm., V., 136). Jelić (1898a, 1898b) believed that Sidrona, or better to say *Xidrona* as was corrected by Urbanis (Urbanis 82), was the same as *Stridona* for which we know was once a bordering town between Dalmatia and Pannonia; Jerome himself wrote down that „*Oppido Stridonis quod Dalmatiae quondam Pannoniaeque confinium fuit*“ (Viri illustres 135). Based on the *Xidrona* coordinates provided by Ptolomeus (43°30', 44°10'), Jelić inferred that it was located west from Grabski Rastel near Strmica. „St. Jerome thought of himself as having been a genetic Dalmatian so Stridona must have been positioned on the Dalmatian border across *Salviae* which belonged to Pannonia, i.e. the tribe of *Ditiones*. These words by St. Jerome refer to an earlier ethnographic borderline between Dalmatia and Pannonia“ (Jelić, 1898a, 1898b).

Карта света која се приписује Јерониму Блаженом нацртана је као прилог његовом спису „Књига јеврејских питања о Постању“ (*Liber Quaestionum hebraicarum in Genesim*), који је сачуван у препису из 1150. године и чува се у Апостолској библиотеци у Ватикану (Eusebii Hieronymi, 1865). У Британском музеју чува се препис те карте, која је израђена на основу карата „оца црквене историје“ Св. епископа Еузебија Кесаријског (270–338). Карту је открио немачки историчар Конрад Милер и публиковао у трећем тому „Mappaemundi. Die altesten Weltkarten“ у Штутгарту (Miller, 1895) (Сл. 1 и Сл. 2).

Карта Светог Јеронима, као и касније средњовековне монашке карте, била је увелико контекстуална (Woodward, 1987). Према томе, није довољно само читати текст карте као географску реалност, него истражити и њен контекст (Harley, 1990; Vuolteenah & Berg, 2009). Контекстуалност картографије уопште може се схватити у два смисла: у ширем смислу, у којем контекст означава *социо-културне услове живота и рада*, тј. географску реалност, и у ужем смислу, где контекст означава *философску рационалност*. Избор топонима открива субјективне мотиве и намену карте (Vuolteenaho & Ainiala, 2010). У овом случају, топоними откривају теолошки контекст карте. Јеронимова карта представља пројекцију јудејско-хеленско-римске историје у простору. Она је „асинхрона“, што значи да приказује места и области који су по нечему били значајни не само у једном временском пресеку, него у различитим епохама, кумулативно.

Назив на карти *Mesia hec a Uulgaria* („Мезија која је у Бугарској“) изазива сумње у вези са датованем карте. Јероним је могао знати за римску провинцију Мезију, али не и за Бугарску, јер су према историјским изворима Бугари дошли у Мезију 678. године и примили хришћанство 864. године. То значи да је додатак „и Бугарска“ дописан неколико векова после Јеронима. Сви остали топоними су из античке историје и митологије или из општехришћанске номенклатуре везане за

The world map claimed to have been designed by St. Jerome was an appendix to his document „The Book of Jewish questions on Genesis“ (*Liber Quaestionum hebraicarum in Genesim*) which is a transcript from 1150 and is kept at the Vatican Apostolic Library (Eusebii Hieronymi, 1865). The British Museum keeps a copy of the map designed on the basis of the maps by „the father of church history“ St. Bishop Eusebius of Caesarea (270–338). The map was discovered by Konrad Miller, a German historian, who published it in the third volume of „Mappaemundi. Die altesten Weltkarten“ in Stuttgart (Miller, 1895) (Fig. 1 and Fig. 2).

Map of St. Jerome, as well as later medieval monastic cartography was largely contextual (Woodward, 1987). Therefore, it is not enough simply to read the map text as a geographic presentation, but to research its context. Contextuality of cartography in general can be understood in two ways: in a wider sense, in which context means the *socio-cultural conditions of life and work*, i.e. geographical reality, and in the narrow sense, where the context means *philosophical rationality*. Choices of toponyms reveal a subjective motive and map purpose (Vuolteenaho & Ainiala, 2010). In this case, toponyms reveal the theological context of the map. The St. Jerome map is a projection of Jewish–Hellenic–Roman history within space. The map is „asynchronous“ which means that it displays places and regions which were distinguishable in different epochs cumulatively.

A map notice reading *Mesia hec a Uulgaria* („Mesia which is in Bulgaria“) raises doubts about the map date. Jerome may have known about the Roman province of Mesia but he could not have had notion about Bulgaria. According to historical sources, it was in 678 that the Bulgarians came to Mesia and adopted Christianity in 864. This can only mean that the ‘and Bulgaria’ notice was added several centuries after Jerome. All other toponyms come either from ancient mythology and history or from general Christian nomenclature in line with apostolic works, foundation of first

Сл. 1. Карта Истока из књиге Св. Јеронима, препис око 1150. г. н. е. (транскрипција црвеним словима М. Грчић). (Miller, Mappemundi III. Димензије: 35.6 x 22.9 cm). (препис у: British Library, London)

Fig. 1. Map of the East from the book of St. Jerome, transcription around 1150 A.D. (red letters transcription M. Grčić). (Miller, Mappemundi III. Dimensions: 35.6 x 22.9 cm). (Transcription in: British Library, London)

Сл. 2. Део карте света Јеронима Блаженог (исечак са Сл. 3), на којем се види Балканско полуострво, у препису из 1150 године (транскрипција црвеним словима: М. Грчић)
 Fig. 2. Fragment of the world map by St. Jerome (fragment of Fig. 1) showing the Balkan Peninsula, transcription in 1150 A.D. (red letters transcription M. Grčić)

Дела апостолска, оснивање првих цркава и страдања за веру. Информација о њима потиче највероватније из IX књиге „Етимологија“ Исидора Севилског, који их је црпио из Јеронимовог „Мартирологија“ и из „Књиге питања“.

churches and religious martyrdom. Information about the toponyms probably originated from the 9th book of „Etymology” by Isidore of Seville, who drew them from Jerome’s „Martyrology“ and „Book of Questions“.

ПРЕДСТАВЕ О РЕЉЕФУ

PERCEPTION OF RELIEF

Рељеф и контуре Балканског полуострва означени су шематски. Планине су одабране према митолошком значењу. Сличан контекст можемо наћи у различитим типовима средњовековних манастирских карата света (*mappaemundi*), о којима је писао Дестомбес (Destombes, 1964).

The relief and contours of the Balkan Peninsula were marked schematically. The mountains were selected in line with their mythological meanings. We may encounter a similar context in different types of medieval monastery world maps (*mappaemundi*) mentioned by Destombes (Destombes, 1964).

Olimp[us] – Олимп, највиша планина у Грчкој (2,917 м. н. в.). Само име значи „светла планина“, а у грчкој митологији то је планина богова, дом дванаест најважнијих богова грчког пантеона.

Olimp[us] – the Olympus, the highest mountain in Greece (2,917 m altitude). The name itself means “light mountain” and the Greek mythology treats it as a mountain of gods, the home of twelve most relevant gods of the Greek pantheon.

Pindus – планина Пинд (2,637 м. н. в.), између Епира и Тесалије, развође између егејског и јонског слива. Митолошки на њој је боравиште Аполона и муза, заштитница уметности и посебно поезије, па је због тога

Pindus – the Pindus mountain range (2,637 m altitude) located between Epirus and Thessaly is a parting between the Aegean and Ionian watersheds. It is a mythological dwelling of Apollo

била симбол песничке уметности.

Peli[us] (Pelion) – планина Пелион (1,651 м. н. в.), на југу Тесалије, близу Олимпа. Добила име по Пелеју, митском цару, оцу Ахила. По легенди, ова планина је дом кентаура Хирона, учитеља многих грчких хероја.

Ossa – Оса (други назив је Kissavos – кишна планина) у региону Ларисе, у Тесалији, између планина Пелион на југу и Олимп на северу, од којег је одвојена долином реке Пиниос. Највиши врх је Пророк Илија (1,978 м. н. в.). У митологији, планину Оса подигла су два кентаура који су имали надљудску снагу и у жељи да се попну на Олимп, да би се оженили Артемидом и Хером, навалили су неколико планина једну на другу, тако да се планина Пелион нашла на планини Оса.

Athos – Атос, најисточније од три полуострва на већем полуострву Халкидик, у Егејској Македонији. На њему се налази Света Гора, један од центара манастирског живота у православљу. Планина (2,033 м. н. в.) је посвећена као врт Мајке Божје у који није дозвољен приступ другим женама.

Acro cerau[nii] – Кераунске планине (Cēraunī Montes) у Епиру, са Акрокераунским полуострвом (Acroceraunia pr.). Плиније Старији помиње Acroceraunio Epiri finitus promontorio (III, 97); montes Acroceraunia (III, 145); promontorium Acroceraunium (III, 150); sinus Acrocerauniis (IV, 1); Epiros in universum appellata a Cerauniis incipit montibus (IV, 2); in Epiri ora castellum in crocerauniis Chimera (IV, 4); Acrocerauniis (IV, 52); Овај локалитет по Плинију Старијем припада провинцији Македонији. Појам Ceraunii montes код Страбона и Птолемеја односи се на обалске планине Јонског мора у залеђу Валоне. Постојало је и племе Керауни (Cerauni) у планинском подручју између горњих токова Дрине, Таре и Неретве, у провинцији Далмацији, значи и у Илирику (Cass. Dio L, 9, 2, 12, 2; Pomp. Mela, II, 48; Romer, 1998).

and Muses, the patrons of art and poetry, which is why the mountain was a symbol of poetry art.

Peli[us] (Pelion) – the Pelion mountain (1,651 m altitude) located in south Thessaly near the Olympus, was named after mythological emperor Peleus, the father of Achilles. According to the legend, the mountain was a home of centaur Chiron, the teacher of many Greek heroes.

Ossa – the Ossa (or Kissavos – the rainy mountain) located in Larissa, Thessaly, between mountains of Pelion in south and Olympus in north from which it is separated by the Pionis River valley. The highest peak is the Iliah Prophet (1,978 m altitude). According to mythology, the Ossa Mountain was erected by two superhuman centaurs who attempted to climb the Olympus in order to wed Artemis and Hera. They pressed several mountains against each other so the Pelion Mountain leans against the Ossa Mountain.

Athos – the most eastern of the three peninsulas on Halkidiki, Aegean Macedonia. The Athos, one of the centers of Orthodox monasteries is located there. The mountain (2,033 m altitude) is a sacred garden of Holy Mother and no woman is allowed to enter.

Acro cerau[nii] – the Ceraunian Mountains (Cēraunī Montes) in Epirus, with Acroceraunia peninsula (Acroceraunia pr.). Pliny the Elder mentioned Acroceraunio Epiri finitus promontorio (III, 97); montes Acroceraunia (III, 145); promontorium Acroceraunium (III, 150); sinus Acrocerauniis (IV, 1); Epiros in universum appellata a Cerauniis incipit montibus (IV, 2); in Epiri ora castellum in crocerauniis Chimera (IV, 4); Acrocerauniis (IV, 52); According to Pliny the Elder, the site belonged to the province of Macedonia. The term Ceraunii montes was used by both Strabon and Ptolomeus to refer to shore mountains of the Ionian Sea behind Valona. There was also a tribe of Cerauni in the highland between upper streams of the Drina, Tara and Neretva rivers in the province of Dalmatia, i.e. Iliricua (Cass. Dio L, 9, 2, 12, 2; Pomp. Mela, II, 48; Romer, 1998).

ОСТРВА

Tenedos – Тенед, сада турско острво Бозџада у Тракијском мору, поред Троје. Има стратешки важан положај близу улаза у Дарданеле. Код Тенеда је 86. г. п. н. е. била поморска битка између флота Рима и босфорског царства Митридата Евпатора (Понтског).

Egea – Aegaeas, данашњи Агијасос на острву Лесбос (Митилена). Апостол Павле је 56 г. н. е. ту боравио на повратку са његовог трећег мисионарског путовања (Дела апостолска, 20:14). Око 80 km северозападно је острво Ајос Ефстратиос (гр. agios – свети), на којем је живео испоснички Свети Евстратије. Егејско море је добило име по Егеју, старогрчком краљу Атине.

Samotracia – Самотраки („тракијски Самос“), грчко острво у северном делу Егејског мора. По Хомеровој Илијади, са планинског врха на том острву (грч. Фенгарија – Месец, 1,611 м. н. в.), бог мора Посејдон је посматрао битку за Троју. У миту о Аргонаутима помиње се Самотраки на њиховом путу према Црном мору и Кавказу у потрази за „Златним руном“. Посетио га је апостол Павле на свом другом и трећем путовању.

Corcira – Крф, грчко острво у Јонском мору. Према легенди острво је добило име по нимфи Коркири, кћерки речног бога Асопа, коју је отео бог мора Посејдон. Према Хомеровом епу, Одисеј је на овом острву наишао на гостопримство краља Алкиноса и његове кћерке Нафсике.

МОРА И РЕКЕ

Мора у саставу Средоземног мора су означена као „Issicum“, „Pamphilicum“, „Ionicum“ (Miller, 1895, Том. 3). Црно море означено је као „Pontus“.

Danubius ut Hister fl. – Истрос, трачки назив за реку Дунав. Средњи и горњи ток Дунава, узводно од ушћа Тимока, називао се Данубиус, а доњи део тока реке – Истрос. Истрос је син титана Океануса и богиње

ISLANDS

Tenedos – Tened, modern day Bozjada island in the Thracian Sea, near Troy. It is a strategically pertinent position near the entrance to Dardanelli. In 86 B.C., there was a sea battle of Tenedos between the Roman fleets and the Bosphor Empire of Mithridates Eupator.

Egea – Aegaeas, modern day Agiasos in the island of Lesbos (Mitilena). Paul the Apostle visited it on his way back from the third missionary journey in 56 B.C. (Acts of the Apostoles, 20:14). Around 80 km north-west, there is the island of Agios Efstratios (Greek agios – saint) where St. Efstratios lived his ascetic life. The Aegean Sea was named after Aegeus, the old king of Athens.

Samotracia – Samotracia („Samos of Tracia“), a Greek island in north Aegean Sea. According to Homer’s Iliad, Poseidon, the god of sea, watched the battle of Troy from a mountain top on this island (Greek Fengaria – Moon, 1,611 m altitudes). The myth of Argonauts mentioned Samotracia on their journey towards the Black Sea and Caucasus in the search of „Golden Fleece“. Paul the Apostle visited it on his second and third journeys.

Corcira – Corfu, a Greek island in the Ionian Sea. The legend says that it was named after nymph Korkira, daughter of the river god Asop, who was kidnapped by Poseidon, the god of sea. Homer’s epic poem states that Odyssey was welcomed on the island by king Alkinos and his daughter Nafsika.

SEAS AND RIVERS

Seas which were parts of the Mediterranean were marked as „Issicum“, „Pamphilicum“, „Ionicum“ (Miller, 1895, Vol. 3). The Black Sea was marked as „Pontus“.

Danubius ut Hister fl. – Istros, a Thracian name for the Danube River. Middle and upper Danube stream, upper from the Timok delta, was named Danubius and the lower stream was named Istros. Istros was son of titan Oceanus and goddess

Тетиде (Тетис). Он је Бог и персонификација реке Истер. Назив Данубиус такође је изведен из сложене митологије.

Alan[us] fl. – Аланска река, притока Црног мора источно од ушћа Дунава. Највећа аланска река била је *Tyras* (Дњестар). Источније је означена река *Tanais* (Дон).

ОБЛАСТИ

Thracia p[ro]vincia – Тракија провинција, или савремена Источна Тракија, обухватала је полуострвски простор окружен Мраморним морем и Босфором, Егејским морем и Црним морем. Диоклецијановом реформом 314. године уједињене су провинције Доња Мезија и Тракија у једну дијецезу („Dioecesis Thracia“), са главним градом *Philippopolis* (данашњи Пловдив). Дијецеза је подељена на шест мањих провинција од којих је провинција *Europa* (Европа) одговарала приморској Тракији или приближно данашњој Европској Турској. Њен главни град био је Perinthus (Перинт), касније познат као Хераклеја (Heraclea), данашња Мармара Ерејли (тур. Marmara Ereğlisi), на обали Мраморног мора. Тој провинцији припадали су и градови Селимбрија (данашњи Silivri), Родосто (садашњи Tekirdağ) и Gallipolis (данашњи Гелиболу) на Мраморном мору, Salmydessus (данашњи Лозенград или Киркларели) на Црном мору и Enos (данашњи Енес) на обали Егејског мора.

Mesia hec a Uulgaria – Мезија која је у Бугарској. После прихватања хришћанства Бугара и Срба у IX веку, Балканско полуострво привлачи интерес европске манастирске картографије. Уместо римских назива Горње и Доње Мезије, на картама се појављују Србија и Бугарска. Појављује се назив Грчка, којим католички аутори почињу означавати Источну римску империју. Све то се рефлектовало на манастирску картографију, тако да западни монаси у својим картографским радовима толеришу као балканску реалност Краљевину Угарску, уводе Грчку као замену за Византију, а истичу и Бугарску, зато што су знали, да је Свети кнез Борис I Михаил био закључио

Tetis. Istros was a god and a personification of the Ister River. The name Danubius also originated from mythology.

Alan[us] fl. – the Alanus River flows into the Black Sea, east from the Danube delta. The longest river of Alanus is *Tyras* (the Dnjestar River). East from it is the *Tanais* (the Don River).

REGIONS

Thracia p[ro]vincia – The province of Thracia, or the modern day east Trakia, covered the peninsula surrounded by the Sea of Marmara, the Bosphorus, the Aegean Sea and the Black Sea. The 314 Diocletian's reform merged the provinces of Lower Mesia and Thracia into Dioecesis Thracia with *Philippopolis* (modern day Plovdiv) as its capital. The dioecesis was divided into six minor provinces in which the province of *Europa* matched Thracia or approximately modern day European Turkey. The capital was Perinthus later known as Heraclea, modern day Marmara Ereğlisi at the shore of the Sea of Marmara. The province included cities of Selimbria (modern day Silivri), Rodosto (modern day Tekirdağ) and Gallipolis (modern day Gelibolu) at the shore of the Sea of Marmara; Salmydessus (modern day Kirklareli) at the shore of the Black Sea; and Enos (modern day Enes) at the shore of the Aegean Sea.

Mesia hec a Uulgaria – Mesia in Bulgaria. Once the Bulgarians and Serbs adopted Christianity in 9th century, the Balkan Peninsula became a focus of European monastery cartography. Instead of Roman names for Upper and Lower Mesia, the maps read Serbia and Bulgaria. The term Greece also appeared and the Catholic authors started to use it for the East Roman Empire. It all affected the monastery cartography so that the western monks in their works tolerated the Kingdom of Hungary as a Balkan reality; they used Greece instead of Byzantium and Bulgaria was in the limelight as they knew that St. Duke Boris Mihail I united with the Roman curia (Орачев, 2005). Nevertheless, the old

унију с Римском куријом (Орачев, 2005). Међутим, још дуго су копиране старе карте из периода пре средине IX века, које немају уцртана имена Бугарске и Србије, а имају на пример, Македоније и Тракије. Таква је и Беатусова карта. Карта Св. Јеронима је старија од Бугарске, што указује да је овај назив додат у каснијем препису.

Pigmei cu[m] gruib[us] pugnans – Пигмеји који се боре са ждраловима. Овај натпис је позициониран на простору данашње Добруце и ушћа Дунава, који су припадали римској провинцији *Scythia minor* (Мала Скитија), насељеној бројним малим племенима. У Хомеровој Илијади (3, 6) и другим античким легендама *Pygmaios* (Пигмеји) су нека митска раса патуљастих људи негде на крају света, малих попут шаке, који су тако слаби да сваке јесени ратују са ждраловима који их прождиру. Помињу се и у миту о Хераклу, који је лако победио њихове четири армије, потрпао их у лављу кожу и поклатио Еуристеју, слабом и плашљивом краљу Тебе. Свифт је ову легенду користио за свој путописни роман „Гуливерова путовања“. Назив се данас односи на племена ниског раста у Екваторијалној Африци.

Scite – Скити, назив уписан два пута у залеђу Црног мора (*Pontus*). Скити су били група народа и племена иранског порекла, који су насељавали велике просторе у залеђу северне обале Црног мора (*Pontus*), до Дунава. Постојала је „Велика Скитија“ на простору између Дунава и Дона, коју је помињао грчки историчар Херодот око 440 г. п. н. е., и „Мала Скитија“ на територији данашње Добруце. Сармати су били народ скитског порекла у западном делу Скитије.

Alani – Алани, група номадских скитско-сарматских племена, сродна Роксоланима. У I веку пре нове ере населили су се источно од Дунава, у данашњој Украјини. Западно од Скита и Алана, око изворишта Аланске реке (Дњестар), забележени су *Goti qu et Gete* (Готи и Гети) и *Barbaries* (Барбари).

Illiricus – Илирикум, област насељена Илирима у планинском подручју Динарида, на западном Балкану. Илирик је био римска

maps dating earlier than mid-9th century were still used but they had no marks of Bulgaria and Serbia and had names for Macedonia and Thracia. One such map is the map of Beatus.

Pigmei cu[m] gruib[us] pugnans – Pygmies who fight cranes. This inscription designates the location of modern day Dobruja and the Danube delta, which used to belong to the Roman province of *Scythia minor* (Small Scitia) populated by many pygmy peoples. Homer's *Iliad* (3, 6) and other ancient legends claimed that *Pygmaios* were some sort of a mythical dwarf-like fist-sized race living at the end of the world, who were so weak that each autumn they fought cranes that devoured them. They were also mentioned in the Myth of Heracles who easily defeated their four armies, packed them in a lion skin and gifted them to Euristeus, the weak and fearful king of Teba. Swift used this legend for his picturesque novel *Guliver's journeys*. Nowadays, the name is used to refer to the dwarf-sized tribes in Equatorial Africa.

Scite – Scites, the name mentioned twice on the map in the Black Sea area (*Pontus*). The Scites were a group of peoples and tribes of Iranian origin who populated large regions behind the northern shores of the Black Sea (*Pontus*) all the way to the Danube River. There was a „Large Scitia“ covering the area between the Danube and Don Rivers, mentioned by Herodot, the Greek historian in around 440 B.C. and a „Small Scitia“ at the territory of modern day Dobruja. The Sarmatians were a people of Scite origin in west part of Scitia.

Alani – a group of nomadic Scite-Sarmatian tribes close to Roxolans. In the 1st century B.C. they inhabited the area east from the Danube in modern day Ukraine. West from the Scites and Alans, near the well of the Alana river (the Dnjestar River) there was a mention of *Goti qu et Gete* (Goths and Geths) and *Barbaries* (Barbarians).

Illiricus – Iliricum, the area populated by Ilirians in the mountain region of the Dinarides in the west Balkans. Iliricum was a Roman province which was divided into two new

провинција која је након слома илирског устанка (6–9 г. н. е.) подељена на две провинције – *Illyricum Inferius* (Панонија) и *Illyricum Superius* (Далмација).

Pannonia – Панонија, римска провинција у средњем Подунављу, која се граничила на западу са Нориком, на југу са Далмацијом и Горњом Мезијом.

Dalmatia – Далмација, бивша римска провинција у средњем Јадранском приморју, названа по илирском племену Далмати.

Dardania – Дарданија, провинција Римског царства коју је формирао Диоклецијан 284. године, са главним градом Naisus (Ниш), потом Scupi (Скопље).

Macedonia – Македонија, у античко доба била грчка област и држава. У првом веку наше ере Македонијом се није називао само северни део Грчке као данас, већ готово цео континентални део ове земље. Године 146. постала је римска провинција, која је обухватала и делове суседних области (Епира, Тесалије, Илирије и Тракије).

Tessalia – Тесалија (у микенском периоду Еолија), историјска и географска област у античкој Грчкој. Била је позната по узгоју коња, међу којима је био и Букефал, прослављени коњ Александра Македонског. У римском периоду била је укључена у провинцију Македонију заједно са Епиром (*Epirus vetus*).

Epir[us] – област и античка држава у северозападној Грчкој.

Carnania – Акарнанија, најзападнија област Грчке, на северу се граничи са Акарнанским заливом, на североистоку Амфилохијом, на западу и југозападу Јонским морем, и на истоку Етолијом.

Achaia – Ахаја, област на северозападу Пелопонеза.

Paflagonia – Пелагонија, област у Македонији, која се граничила са Дарданијом на северу и Илириком на западу. Помињу је Страбон, Плиније, Птоlemeј. Овде није реч о античкој регији Пелагонија која се простирала у данашњој северној Анадолији.

provinces after the failure of the Iliric rise (6–9 A.D.) – *Illyricum Inferius* (Pannonia) and *Illyricum Superius* (Dalmatia).

Pannonia – Pannonia, a Roman province in the middle Danube section bordering with Norick in west and Dalmatia and Upper Mesia in south.

Dalmatia – Dalmatia, a former Roman province in middle part of the Adriatic shoreline, named after the Iliric tribe of Dalmati.

Dardania – Roman empire province established by Emperor Diocletian in 284, first with Naissus (Niš) as capital and then Scupi (Skoplje).

Macedonia – In the ancient times Macedonia was the Greek province and also the state. In the first century A.D. Macedonia was not only name for the northern part of Greece as today, but for almost the entire continental part of the country. In 146, Macedonia became a Roman province, which included parts of neighboring areas (Epirus, Thessaly, Illyria, and Thrace).

Tessalia – Thessaly (the Mycenaean period Aeolis), historical and geographic area in ancient Greece. It was known for horse breeding, among whom was the Bucephalus, the celebrated horse of Alexander the Great. In the Roman period it was part of the Macedonia province together with Epirus (*Epirus vetus*).

Epir[us] – region and ancient state in northwestern Greece.

Carnania – Acarnania, the westernmost region of Greece. It is bordered by the Akarna Bay to the north, Amfilochia to the northeast, Ionian Sea to the west and southwest, and Etolia to the east.

Achaia – Achaea, a region in the northwestern part of Peloponnese.

Paflagonia – Pelagonia, a region in Macedonia that bordered Dardania to the north and Illyricum to the west. Strabo, Ptolemy and Pliny referred to it in their works. This is not ancient region of Pelagonia which was located in the area of today's northern Anatolia.

ГРАДОВИ (CIVITAS)

Constantinopolis – Константинопољ, данашњи Истанбул. Означен је вињетом царске круне. До почетка IX века сви западни краљеви су признавали примат римског императора у Константинопољу. После крунисања Карла Великог 800. године формира се диархија хришћанског света, која се појачала после 962. године, када је у Риму папа прогласио Отона I за германског императора и поставио темељ „Светог римског царства“, а још више после шизме између православне и католичке цркве 1054. године.

Eraclia – Хераклеја, данашња Мрамара Ерегли у Турској, западно од Истанбула на обали Мраморног мора. Латинизовани облик имена је *Perinthus* (Перинт). Позната у историји по јаком отпору Филипу II Македонском 340. г. п. н. е. и по хришћанској бискупији (епископији) у доба апостола. Перинт је био неко време и главни град римске провинције Европе (Еуропа).

Neapolis – данашњи град Кавала у Грчкој. Био је лука за македонску престоницу Филипи у залеђу. Одатле су кренули 42. г. п. н. е. цезарови атентатори Брут и Касије у битку код Филипа против Антонија и Октавијана, коју су изгубили. Свети апостол Павле искрцао се 49. г. н. е. у Кавали на свом другом путовању (првом по Европи). Ту му се прикључио и Лука, који у Делима апостолским описује догађаје у првом лицу множине.

Philippis – Филипи, град у источној Македонији, у близини Кавале. Основали су га колонисти са острва Тасос 1360. г. п. н. е., а утврдио Филип II. У апостолско време био је римски војни град. Август га је претворио у Колонију Августа Јулиа Филипписис (*Colonia Augusta Julia Philippensis*) за своје легионаре и ветеране који су у бици код Филипа 42. г. п. н. е. поразили убице Јулија Цезара. Нешто касније ту је сместио и ветеране из битке код Акцијума који су нанели пораз војсци Антонија и Клеопатре. Филипи су значајно место за историју хришћанства. Апостол Павле ту је стигао са осталим мисионарима

CITIES (CIVITAS)

Constantinopolis – Constantinople, today's Istanbul. It is marked by a vignette of the imperial crown. By the beginning of the ninth century all western kings recognized the primacy of the Roman emperor in Constantinople. After the coronation of Charles the Great in 800 a diarchy of the Christian world was formed, which was intensified after 962, when the Pope proclaimed Otto I the German Emperor and laid the foundations of the „Holy Roman Empir“. The diarchy has been reinforced even more after the schism between the Orthodox and Catholic churches in 1054.

Eraclio – Heraclea, today Marmara Ereğli in Turkey, on the shores of the Sea of Marmara west of Istanbul. The Latinized form of the name is Perinthus. Known in the history for its strong resistance to Philip II of Macedon 340 B.C. and by the Christian diocese (episcopacy) in the time of the apostles. It was the capital of the Roman province of Europe.

Neapolis – modern Kavala in Greece. It was the port for the Macedonian capital Filippi in the hinterland. From there 42 B.C. Caesar's assassins Brutus and Cassius went in the battle of Philippi vs. Antonio and Octavian, whom they lost. The Holy Apostle Paul landed in 49 A.D. in Kavala on his second journey (first in Europe). There he was joined by Luke, who in the Book of Acts describes the events in the first-person plural.

Philippis – Philippi, a city in eastern Macedonia, near Kavala. It was founded by colonists from the island of Thassos in 1360 B.C. and fortified by Philip II. In apostolic times, it was a Roman military city. Augustus turned it in *Colonia Julia Augusta Philippensium* for his legionnaires and veterans who defeated Julius Caesar's assassins in battle with Philip 42 B.C. A later on, he also settled the veterans from the Battle of Actium, which inflicted defeat army of Antony and Cleopatra. Philippi is an important place for the history of Christianity. The Apostle Paul arrived there with the other missionaries in 49–50 A.D. and founded the first Christian church on European soil. On the bank of the

49–50. године нове ере и основао прву хришћанску цркву на европском тлу. На обали реке око 1.5 km од града, први пут је обавио крштење једне Европљанке, под именом Света Лидија из Тијатире. Тако је Лидија, која се бавила изработом пурпурне тканине, постала прва хришћанка у Европи, а њена црква прва хришћанска црква Европе. Позната је Посланица Апостола Павла Филипљанима, упућена тамошњим хришћанима. Павле је наставио путовање преко Амфиполиса и Аполоније до Солуна, затим посетио Бер, Атину, Коринт (одатле је упутио Посланицу Солуњанима). Из Коринта одлази у Ефес, и даље у Кесарију у Палестини, можда и Јерусалим, да би се вратио у Антиохију.

Ber или *Bereja* – Бер или Верија, град у западном делу приморске равнице у Егејској Македонији, подно планине Веримиона. Први пут се помиње 432. г. п. н. е. У време античке Македоније био је други град по важности, одмах иза престонице Пеле, а и у римско доба био је прилично важан град. Посетио га је Апостол Павле.

Apolonia – Неа Аполонија је град у античкој Македонији, на путу од Солуна до Амфиполиса. Помиње се у „Делима апостола“ (XVII. 1), код Плинија Старијег (IV. 10. s. 17. § 38) и на Појтингеровој карти (Grčić, 2017).

A'hipolis – Амфиполис, град на северу Грчке (у региону Едониса, код Сереза), где се одиграла битка између Спартанаца и Атињана 422. г. п. н. е. Ту се Александар Македонски припремао за поход на исток, а после његове смрти ту су били заточени и убијени његова супруга и малолетни син. Епископ Амфиполиса први пут помиње се 533. године. Има неколико импресивних базилика изграђених између петог и шестог века.

Thessalonica – Солун (Thessalonika или Salonika), лучки град у античкој Македонији, данашњи други град по величини у Грчкој. Основан 315. године и добио име по Тесалоники, полусестри Александра Македонског. У апостолско време био је један од центара раног хришћанства. Свети апостол Павле на свом другом путовању утемељио је

river, about 1.5 km from the city, for the first time, he performed the baptism of a European woman, under the name of St. Lydia of Thyatira. Thus, Lydia, who was a seller of purple textile, became the first Christian woman in Europe, and her church was the first Christian Church of Europe. Paul's letter to the Philippians, sent to the local Christians, is well known. St. Paul continued his journey through Amphipolis and Apollonia to Thessalonica, then visited Veria, Athens, and Corinth (from there he sent Letters to Thessalonians). From Corinth he went to Ephesus, and continued to Caesarea in Palestine, perhaps Jerusalem, to returned to Antioch.

Ber or Bereia – Veria, a town in the western part of the coastal plain in Aegean Macedonia, at the foot of Vermio Mountains. The city was mentioned in 432 B.C. for the first time. At the time of ancient Macedonia was the second-most important city, behind capital Pella, and in Roman times was quite an important city. Visited by the Apostle Paul.

Apolonia – Nea Apolonia is a city in ancient Macedonia, on the road from Thessaloniki to Amphipolis. It is mentioned in *Acts of the Apostles* (XVII. 1), in Pliny the Elder (IV. 10. p. 17, § 38) and the Peutinger Map (Grčić, 2017).

A'hipolis – Amphipolis, a city in the northern Greece (in the region of Edonis, near Serres), where the battle between the Spartans and Athenians took place in 422 B.C. Here, Alexander the Macedonian was preparing to his march to the east. Here in Amphipolis, after his death, were detained and killed his wife and minor son. The bishop of Amphipolis was first mentioned in 533. There are several impressive basilicas built between the fifth and sixth centuries.

Thessalonica – Thessaloniki (Salonika), a port city in ancient Macedonia, today the second largest city in Greece. Founded in 315, it was named after Thessaloniki, the half-sister of Alexander the Macedonian. In Apostolic Age, it was one of the early Christianity centers. On his second journey, the Holy Apostle Paul set up the first Christian church in Thessaloniki and wrote two letters to the Thessalonians,

прву хришћанску цркву у Солуну и написао две посланице Солуњанима, за које се сматра да су најстарије књиге Новог завета. У том граду је рођен Свети Димитрије Солунски (убијен 306. године). У Солуну су у VIII веку рођени Тирило и Методије, „словенски апостоли“ и творци писма глагољице.

Theodosia – Теодосија (Феодосија), град на Криму. Основали су га грчки колонисти из Милета у шестом веку пре нове ере, а разорили га Хуни у четвртм веку нове ере.

Beroea – Бер или Верија је град у Македонији из хеленистичког и римског периода, данашња Береја или Вероја у северној Грчкој. У бици код Пидне, неколико километара јужно од Бера, 168. п. н. е., римска војска је победила последњег македонског владара Персеја. Бер се помиње у Новом завету (Дела Светих апостола, 17:10–15) као место где се Апостол Павле склонио пред противницима из Солуна.

Athens – Атина, највећи град у Грчкој од античког доба до данас. Апостол Павле је дошао у Атину из Береје да проповеда хришћанство.

Thebe – Теба, древни град у Беотији. Играо је значајну улогу у грчкој историји и митологији, као место легендарних Кадмуса, Едипа, Диониса и других.

Therapne – град Терапне у Лаконији, источно од Спарте преко реке Еуроте којег Паусанија описује као „тврђаву Менелаја“ из Хомеровског доба (Miller, 1895).

Patras – Патрас, лучки град између Патраског и Коринтског залива. Био један од центара раног хришћанства. У њему је проповедао хришћанство и 62. године разапет на крст Свети Андреј Првозвани.

Corinth – Коринт, био је грчки полис, а потом важан римски трговачки центар и саобраћајни чвор. Колико је био важан у историји раног хришћанства сведоче у Новом завету две посланице Светог апостола Павла упућене Коринћанима.

Aulon – данашња Валона у Албанији. Близу села Појани постојао је велики грчки град Аполонија у којем је основана епископија

which are considered to be the oldest books of the New Testament. In this city was born in St. Demetrius of Thessaloniki (killed in 306). Cyril and Methodius, the „Slovene apostles“ and the creators of the Glagolitic script were born in Thessaloniki in the 8th century.

Theodosia – Feodosia, city in Crimea. It was founded by Greek colonists from Miletus in the sixth century B.C. and destroyed by Huns in the fourth century A.D.

Beroea – a city in Macedonia from the Hellenistic and Roman periods, today's Berea or Veria in northern Greece. In the battle near Pidna, a few miles south of Berea, in 168 B.C. the Roman army defeated the last Macedonian king Perseus. Berea is mentioned in the New Testament (Acts of the Holy Apostles, 17: 10–15) as the place where the Apostle Paul hid from his opponents from Thessaloniki.

Athens – Athens, the largest city in Greece since the ancient times to date. The Apostle Paul came to Athens from Berea to preach Christianity.

Thebe – Thebes, the ancient city of Beotia. It played a very important role in Greek history and mythology, as a legendary city of Cadmus, Oedipus, Dionysus and others.

Therapne – the city of Therapne in Lakonia, east of Sparta via the Eurotas River. Pausanias describes it as „Menelaus' fortress“ in Homeric Age (Miller, 1895).

Patras – Patras, a port city between the gulfs of Patras and Corinth. It was one of the centers of early Christianity. In Patras, St. Andrew the First-called preached Christianity and in 62 was tortured and crucified there.

Corinth – Corinth, first it was the Greek polis and then an important Roman trade center and transport hub. This city importance for the history of early Christianity is testified by two New Testament epistles sent by the apostle Paul to the Corinthians.

Aulon – today's Valona in Albania. Near the village of Pojann there was a large Greek city of Apollonia, in which the episcopate was founded around 400 A.D. The Bishop of Apollonia participated in the First Assembly in Ephesus

око 400. године. Епископ из Аполоније учествовао је у Првом сабору у Ефесу (431) и на Сабору у Калцедону (451). Хришћанска заједница је саградила на оближњем брду цркву Успења Богородице, као део манастира Арденица. После земљотреса у 3 веку н. е. услед спуштања земљишта околина је постала мочварна и маларична, што је узроковало постепену депопулацију и дало предност оближњој Авлони.

Salona – Салона, данашњи Солин код Сплита, у римско доба био главни град и надбискупско средиште Далмације. Уништили га Авари и Словени у првој половини VII века.

Eraclia – Хераклеја Линкестис, антички град код данашњег Битоља. Добио је име по Хераклу, митском јунаку. Био је важна станица и раскрсница на путу *Via Egnatia* између Драча и Константинопоља.

Sirmium – Сремска Митровица, био у IV веку главни град римске провинције Паноније Inferior и дијецезе Паноније. У доба раног хришћанства био седиште епископа. На Артемидином мосту преко Саве, су 304. године, због проповедања хришћанства, погубљени први епископ Сирмијума Иринеј и његов ђакон Димитрије, са групом присталица (сирмијумских мученика), међу којима је била и Св. Анастасија, пореклом Римљанка. Откривени су остаци осам ранохришћанских храмова, посвећених Св. Иринеју, Св. Димитрију и Св. Синеноту. Данашње име добио је по цркви и манастиру Светог Димитрија. Уништили су га Авари 505. године.

Sabaria – Сомбатхел (Szombathely), најстарији град у Мађарској, близу аустријске границе. Био је главни град римске провинције Горње Паноније, где су живели Боји. Познат је као родно место Светог Мартина, бискупа из Тура у Француској. Према Јеронимовом мартирологију *Sabaria* је место погубљења Светог Квирина Сисачког.

На обали данашње Турске означени су градови у којима су одржани хришћански сабори: Никеја (*Nicaea*) (318, 325), Халкидон (*Chalcedon*) (451), Лампсак (*Lampsakus* – место где је сахрањен Свети Трифун након мучења у

(431) and at the Parliament in Chalcedon (451). The Christian community built the Church of the Assumption of the Virgin in the nearby hills as part of the Ardenica monastery. After the earthquake in the 3rd century A.D., the land became swampy and malarized due to land descent, which caused gradual depopulation and gave priority to nearby Aulona.

Salona – Salona, today's Solin near Split, was the capital and the archdiocese of Dalmatia in the Roman period. It was destroyed by the Avars and the Slavs in the first half of the seventh century.

Eraclia – Heraclea Lyncestis, the ancient city near today's Bitola. It was named after a mythical hero Heracles. It was an important center and intersection on the *Via Egnatia* route between Durres and Constantinople.

Sirmium – Sremska Mitrovica, in the 4th century was the capital of the Roman province of Pannonia Inferior and the diocese of Pannonia. In the time of early Christianity it was the headquarter of the bishop. On Artemis Bridge over the Sava River, in 304 A.D., for the preaching of Christianity, the first Sirmium bishop Irenaeus and his deacon Demetrius were executed with a group of supporters (sirmium martyrs), among them was St. Anastasia who had Roman origin. The remains of eight early Christian churches, dedicated to St. Irenaeus, St. Demetrius and St. Sinenot were discovered. Today's name was given after the church and monastery of St. Demetrius. It was destroyed by Avars in 505 A.D.

Sabaria – Szombathely, the oldest town in Hungary, close to the Austrian border. It was the capital of the Roman province of Upper Pannonia, where Boima used to live. It is known as the birthplace of St. Martin, the Bishop of Tours in France. According to martirology of St. Jerome, Sabaria is the place of execution of the St. Quirinus of Sescia.

On the shores of today's Turkey are marked cities where the Christian congregations were held: Nicaea (318, 325), Chalcedon (451), Lampsakos (the place where St. Tryphon was buried after torture in Nica in 325 and place

Никеји 325. године и одржан савет епископа 364. године), Абидос (*Abidos*) (епископија у римској провинцији Хелеспонт, код данашњег Чанак-кале), Илиј (*Ilium*) – архаични назив за предкласичну Троју, у доба Византије био седиште епископије.

ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду наслов овог рада, намеће се питање: шта је био контекст Карте Истока Светог Јеронима, на којој је приказано и Балканско полуострво као део „Истока“. То нису историјске, економске, културне и друге околности, у којима је црква живела и у којем су црквени оци писали своје списе и цртали географске карте. Праве околности за њихова географска истраживања и картографске представе нећемо пронаћи у социо-културном, него у философском контексту. Карта Истока Светог Јеронима има изразито теолошки контекст, као и већина средњовековних монашких карата. Њена садржина је више везана за библијске митове и представе црквене елите, него за географску стварност. Научна истина и прецизност није примарни циљ, већ пре свега, приказ простора прилагођеног хришћанском погледу на свет, са центром у Јерусалиму. На карти су шематски приказана историјска и легендарна места, са митским библијским сижеима. Прави теолошки контекст је философија, и то не као неки философски систем, него као философско разумевање света. Поред тога, јасно је да карта Светог Јеронима није без-културна, него је јудејско–хеленско–римском културом условљена. Сама карта представља један културни простор који се назива „Исток“ и разликује се од „Запада“. Географски називи на Истоку, укључујући и Балканско полуострво, су већ постојећи називи јудејског или грчког порекла, често старији и од саме Библије. Разумевајући значење тих назива, Свети Јероним им је дао место на својој карти и у свом географском погледу на свет. Према томе, не може се оспоравати ни филозофско-теолошки контекст ни улога културе у разумевању света Светог Јеронима.

where the council of the bishops was held in 364), Abidos (episcopacy in the Roman province of Hellespont, today's Çanakkale), Ilium (the archaic name for the pre-classical Troy, in Byzantium period was the headquarter of the episcopate).

CONCLUSION

Considering the title of this paper, the question arises: what was the context of the Map of the East of St. Jerome, where the Balkan Peninsula was presented as a part of the „East“. These are not historical, economic, cultural nor other circumstances, in which the church existed and in which church fathers wrote their records and drawn maps. The real circumstances for their geographical research and cartographic display will not be found in socio-cultural, but in the philosophical context. The Map of the East of St. Jerome has a distinctly theological context, as well as most of the medieval monastic maps. Its content is more related to biblical myths and representations of the church elite, rather than geographical reality. Scientific truth and precision are not a primary goals, but above all, a view of the space adapted to the Christian view of the world, with the center in Jerusalem. The map shows schematic historical and legendary places with mythical biblical topics. The real theological context is philosophy, not as a philosophical system but rather than a philosophical understanding of the world. In addition, it is clear that the map of St. Jerome is not without cultural origin, but is conditioned by the Judeo–Hellenic–Roman culture. The map itself represents a cultural space called „East“ and differs from the „West“. Geographical names in the East, including the Balkan Peninsula, are already existing names of Jewish or Greek origins, often older than the Bible itself. Understanding the meaning of these names, St. Jerome has given them a place on his map and in his geographical view of the world. For that reason, neither the philosophical-theological context nor the role of culture in the understanding of the holy world of the St. Jerome can be disputed.

Захвалница: Рад је део резултата истраживања на пројекту број 176017 Министарства за просвету, науку и технолошки развоја Републике Србије.

Acknowledgement: This paper is part of the research results on the project 176017 of the Ministry of Education, Science and Technological Development (Republic of Serbia).

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Bulić, F. (1920). *Stridon (Grahovo polje u Bosni), rodno mjesto Svetog Jeronima: Rasprava povijesno-geografska*. Sarajevo, Bosna i Hercegovina: Zemaljska štamparija.
- Destombes, M. (1964). *Mappe mondes, A. D. 1200–1500, Imago mundi, Supl. 4*. Amsterdam, the Netherlands: N. Israel.
- Eusebii Hieronymi. (1865). *Liber Hebraicorum Questionum in Genesim 1150*. Paris, France: Migne. Plat.
- Grčić, M. (2017). West Balkan Roads and Settlements on Peutinger's Map – Itinerary. *Herald*, 21, 17–38. doi:10.7251/HER2117017G
- Grčić, M. (2018). The Balkans on the Geographical Maps of Claudius Ptolemy. *Bulletin of the Serbian Geographical Society*, 98(2), 83–117. doi:10.2298/GSGD1802083G
- Harley, J. B. (1990). Introduction: Text and Contexts in the Interpretation of Early Maps. In D. Buisseret (Ed.), *From Sea Sharts to Satellite Images: Interpreting North American History through Maps* (pp. 3–15). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Jelić, L. (1898a). Najstariji kartografski spomenik o rimskoj pokrajini Dalmaciji. *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini*, 10(2), 227–245.
- Jelić, L. (1898b). Najstariji kartografski spomenik o rimskoj pokrajini Dalmaciji. *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini*, 10(3), 531–559.
- Miller, K. (1895). *Mappaemundi die ältesten Weltkarte* (Heft. 1–3). Stuttgart, Germany: J. S. Rotshsche Verlagshandlung.
- Орачев, А. (2005). *България в европейските картографски представи*. Софија, България: „Борина“.
- Romer, F. E. (1998). *Mela's Pomponius Description of the World*. Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press.
- Vuolteenah, O. J., & Berg, L. D. (2009). Towards Critical Toponymies. In J. Vuolteenaho (Ed.), *Critical Toponymies: The Contested Politics of Place Naming* (pp. 1–18). London, England: Routledge.
- Vuolteenaho, J., & Ainiala, T. (2010). Naming and Making Places: Excavating the Connection Between Nation-Building and Toponymic Research. In N. Jänicke & F. Lenehan (Eds.), *Language and the Moulding of Space: An Interdisciplinary Discussion* (pp. 11–32). Magdeburg, Germany: Maine Verlag.
- Woodward, D. (1987). Medieval Mappaemundi. In J. B. Harley & D. Woodward (Eds.), *The History of Cartography, Vol. 1, Cartography in Prehistoric, Ancient, and Medieval Europe and the Mediterranean* (pp. 286–370). Chicago, IL: University of Chicago Press.